

omnes tuum iuvamen, quicumque celebrant tuam commemorationem. Assiste parata votis poscentium, et repende omnibus optatum effectum. Sit tibi stu-

dium assidue orare pro populo Dei, quæ meruisti benedicta pretium ferre mundi qui vivit et regnat in sæcula sæculorum.

DE PECCATIS CAPITALIBUS.

I.

De pœnitentia laicorum

Si quis hominem occiderit sponte, septem annis pœniteat. Si immeritum, decem annis pœniteat. Si diaconum, quatuordecim annis pœniteat. Si presbyterum, viginti et uno anno pœniteat. Si quis hominem non sponte occiderit, tribus annis pœniteat. Si publico bello, uno anno pœniteat. Si quis hominem debilitaverit, tribus quadragenis pœniteat. Si quis membrum principale alicui tulerit, tribus annis et dimidio pœniteat. Si quis sodomiticus vel cum pecude semel, septem annis pœniteat. Si consueverit, quatuordecim annis pœniteat. Si quis fornicatur inter femora semel, quatuor quadragenis pœniteat. Si consueverit, tribus annis; si parvulus oppressus hoc patitur, una quadragena pœniteat. Si per se ipsum, duabus quadragenis pœniteat. Si consueverit, uno anno pœniteat. Si quis adulterat simpliciter, quinque annis pœniteat. Si dupliciter, decem annis pœniteat. Si quis raptum fecerit, tribus annis, uno de his foris ecclesia pœniteat. Si quis, nonnam corruperit, septem annis pœniteat. Si quis consanguineam, quinque annis pœniteat. Si quis divinos consulit, tribus annis pœniteat. Si quis sacrilegus vel perju-

rus extiterit, septem annis pœniteat. Si quis jurat contra pacem, uno anno pœniteat cum eleemosynis, et redeat. Si quis pertinaciter odit, excommunicatur.

II.

De pœnitentia mulierum.

Si qua mulier duobus fratribus nupserit, quinque annis pœniteat. Si qua partum necat, aut excitat sponte: si jam vivit, duodecim annis; si non vivit adhuc, sex annis post pœniteat; et semper sexta feria jejuset. Si mater dormiens filium vel filiam oppresserit, tribus annis pœniteat. Si infans alicubi ceciderit, et obierit, parens uno anno pœniteat. Si infans mortuus fuerit per negligentiam sine baptismo, tribus annis pœniteat; uno ex his foris, et semper sexta feria jejuset. Fidelis bene vivens securus hinc exit. Baptizatus ad horam agens pœnitentiam dum sanus est et reconciliatus, et postea bene vivit securus. Qui, positus in ultima necessitate, pœnitentiam accipit et exit, fateor, non illi negamus quod petit, sed non præsumo dicere quia bene exit. Do ergo consilium: dimitte incertum, et tene certum, ut dum sanus es agas pœnitentiam, ut mortuus habeas securitatem.

SANCTI FULBERTI

CARNOTENSIS EPISCOPI

HYMNI ET CARMINA ECCLESIASTICA.

(*Biblioth. Patr. XVIII, 48.*)

I.

HYMNUM SEU PROSA DE SANCTO PANTALEONE.

Quantas cædes Christiani gregis inhorruerit, sub Maximiani quondam impia tyrannide, revolutæ manifestant scripturarum paginæ.

Tunc Eustorchius senator quidam Nicomediæ habitabat, quidam et natus nomine Pantaleon, et decore corporali clarus et ingenio.

Unde pater, more patrum, lætus ac sollicitus fecit eum liberales artes apprehendere, ut non esset

C Inter hæc, quidam sacerdos in eodem oppido, nuncupatus Hermolaus, metu sævi principis, latebra se recondebat obsoletæ tegetis.

Qua Pantalconem sæpe transeuntem conspicans, vas electionis esse comperit per Spiritum, et modestè provocavit intus ad colloquium.

Quærit ergo nomen, genus studiumque pueri, quærit sectam. Ille notans quæsitorem ordinem, diligenter contrapensat responsorum seriem.

Solvit primum ac secundum; tunc exponens Scrutor, inquit, documenta Hippocratis præcessoris ejus Æsculapii.

non contendo replicare omnia quæ protulit, sed quæ A post adultus vilipendit vanam mundi gloriam, de suis breviter dixisse non absurde potuit.

« Chare filii, verba mea vigilanter accipe, fortiterque cerebrosa retine memoria : nam magistros credo tuos non docere talia.

« Duas esse medicinas Christiani novimus, unam quidem de terrenis, de supernis alteram ; quarum ut diversos ortus, sic et efficaciam.

« Medici terreni longam per experientiam, surculorum didicerunt vires, et similium quæ permutant qualitates humanorum corporum.

« Nullus tamen in hac arte sic probatus exstitit, cui non essent ad curandum aliæ difficiles, aliæque passionum prorsus incurabiles.

« Hoc testatur ille vir Hippocrates, qui fuit hoc de cælo sublimatus vir Æsculapius, quibus nemo ventilitatur major esse medicus.

« At supernæ medicinæ Christus auctor emicat, qui curare sola potest jussione morbosos, et ad vitam de sepulcro revocare mortuos.

« Qui dederat cæco nato, post creata lumina, ac de tumba jam fetente suscitatus Lazarus, cæteraque mira gesta, quorum non est numerus.

« Sed de Christo quid dicatur, cum nos ejus servuli mira quæque faciamus in ipsius nomine, tibi quoque non negando fore sane crederetur.

« Tu te ergo, chare filii, sapienter collige, argumenta manifestis sumens ab operibus, quis eorum sit habendus Deus atque Dominus. »

Cœpit autem ratione tali puer allici, postquam C singulis diebus sacerdotem visere, ac de Christo sciscitari multa, plura dicere.

Quadam ergo die solus a magistro rediens, dum de via declinaret, interemptum puerum, atque juxta vidit ejus peremptorem colubrum.

Quo spectaculo parumper tremefactus abstitit, sed quam primum respiscens vivide referbuit, sicque precem Deo vero primitivam obtulit :

« O Jesu, quem posse cuncta Christiani perhibent, si collegio tuorum me dignaris jungere, præsta, quæso, quod fidenter jam præsumo poscere.

« Precor ergo, per virtutem tui magni nominis, ut revivat iste puer, crepet iste coluber, quod proberis esse vitæ atque mortis arbiter. »

Ad hanc vocem, o fides ! o mira Dei bonitas ! D mortuus resurgit infans, et chelydrus finditur, laus præclara de gentili ore Deo funditur.

« Te nunc, inquit, benedico, Jesu potentissime, non te semel benedicam, Deus atque Domine ; tu sis omni benedictus sæculorum tempore. »

Currit ergo lætabundus tiro Christi nobilis, et ad pedes Hermolai procedit presbyteri, instans sibi non tardari sacri fontem lavacri.

II.

DE SACRATO NATA HERMOLAI

In tellure Beneventi claris ortus patribus insignia

post adultus vilipendit vanam mundi gloriam, de suis nihil reservans, præter vestem simplicem.

Sed quæcumque possidebat dans fomentis pauperum, nescius Romam pergit, jam vir exstans, illie et conjungitur Dionysio, suisque sanctis consodali-bus.

Sic in cœtum tantorum virorum lumen viget additus Dionysio, his perfectis prædicare Christum genti Gallicæ.

Tornacum versus Piatas se direxit inclytus, cum Parisios iret beatus Dionysius.

Tornaco ergo diffundendo late sancti verbi semina, Christo convertit virorum ter dena millia.

Præter parvos, et secundi sexus turbam maximam Christicolum, genuinis inter hæc coruscans virtutum miraculis.

Edomabat parcitate duras vires corporis, ut, frangendo roboratus, hosti non succumberet, et illum fortiter debellaret.

At Cæsar Maximianus, ut Piatas hausit famam virulentis auribus, comprehendi jussit eum, ad necandum protinus.

Utque fama est, ille militare promptus, atque vinci nescius, nexus vicit, flagra vicit et omnes impetus.

Decollatur namque tandem læto cœtu martyrum, palmam gessit laureatus ad cœli palatium.

Dumque gleba conderetur gloriosi corpus martyris, fusus odor est superni circum circa nectaris.

Ne quid mundus hæsitaret de salute spiritus, cuius caro tunc probabat hunc regnare cœlitus.

III.

PROBA DE NATIVITATE DOMINI.

Sonent regi nato nova cantica, cuius Pater fecit omnia, mater est Virgo sacratissima.

Generans nescit hic feminam, illa est sine viro gravida.

Verbum corde Patris genitum ante sæcula.

Alvo matris prodit corporatum post tempora.

O mira genitura ! o stupenda nativitas ! o proles gloriosa !

Humanata divinitas, sic te nasciturum Filium Dei, vates tuo docti Spiritu prædixerant.

Sic te oriente ex Virgine sacra, pacem terris angeli nuntiant.

Elementa vultus exhilarant, omnes sancti clamantes jubulant.

Salve clamando, nosque salva, Deitas, in personis trina simplex exousia.

IV.

HYMNUM DE TRINITATE.

Verbum Dei Spiritumque legifer in Genesi, rex David secundo psalmo post tricenum cecinit, sic uterque Trinitatem unitatis prodidit.

Sapiens, cum genitore sancto suo, Salomon, plane verbo declaravit esse Deo Filium. Verbum scilicet

Filius cum Patre Deus est et Dominus, nil enim Patre Deo gignitur nisi Deus.

Deum hominem futurum esse, sicut existit, post Psalmistam Isaias liquido perdocuit; dispensatio salutem illa nobis edidit.

Quodque Deus nasciturus esset matre Virgine, idem ante Gabrielem jussus est prædicere; talis porro decet ortus auctorem munditiæ.

Legislator Danielque notaverunt terminum, quando Rex venturus esset expectatus gentium: is neglectus perdidit male populum Judaicum.

Summum regem adfuturum pauperem et humilem ostendit propheta quasi jam visibilem, corrui superbus hostis ante cuius faciem.

V.

IN FESTO SANCTI ÆGIDII ABBATIS, AD MATUTINUM INVITATORIUM.

Adoramus regem totius bonitatis auctorem, qui sanctum Ægidium exornat et gratiæ donis, et justitiæ præmiis.

VI.

IN MATUTINIS LAUDIBUS RESPONSORIA.

Dominum semper et ubique regnantem, in sancto suo Ægidio mirificum prædicemus. Jubilemus Deo gratulantibus animis, qui patronum nostrum Ægidium decoravit gratia sanctitatis. Deus, ut tandem nos vigilantes invenias, chari tui Ægidii nobis merita suffragentur. Benedictus sit universalis Dominus, quem beatus nobiscum benedicit Ægidius. Laus jucunda resonet Deo vivo et vero in sancti sui Ægidii miraculis gloriosi. Sancte confessor et patrone noster Ægidii, per cuius merita Dominum glorificamus, apud illum pro nobis te intercedere sentiamus. Benedicimus te, clementissime Deus, qui diem festum beati Ægidii in laudem tuam nobis expendere tribuisti, teque suppliciter exoramus ut sanctis tuis, quibus honorificentiam exhibemus, virtute ac prænio sociari mereamur.

VII.

PROSA ET ALIA RESPONSORIA.

Sanctus Ægidius natione Græcus præclaris parentibus originem duxit, corpore valens et acer ingenio. Feliciter adultus est ac liberaliter eruditus. In rerum quoque possessione non tenuis, sed ingentem copiam provida largitas erogavit. Hinc inter prospera voluptate non est resolutus, nec inter aspera a diabolo est superatus. Inediam, sitim, algores et vigilias, pro Christi amore delicias computabat. Affectus injuriis, et graviter sauciatus, affligentibus se deprecabatur veniam. Credebat, quod didicerat a vero magistro, in patientia tandem animas possideri. Virtute itaque vectus ad sublimia, sacerdotali meruit infula decorari. Obtinuit enim illud sapientis, quod in tempore iræ factus est reconciliatio.

Fidelis Christi confessor Ægidius, genere clarus,

ingenii notum nec levitas præcipitem ageret, nec desidia tardum, docto docili quoque puero gratia Dei non defuit, vitam ejus omni morum honestate commendans. Jam jamque foris scintillabat indicibus, succensa velut lampas charitatis. Vestem ægro cuidam mendicanti, qua non superflua tegebatur, quamvis adhuc pædagogi sententiam sibi æstimaret formidabilem, dedit. Prodiit extemplo quoddam memorabile signum, quo Deum Ægidio cooperari comperitum est. Nam, ut æger attigit oblatam sibi vestem, simul recepit pristinam sanitatem. Parentibus autem in pace defunctis, patrimoniis sui Christum fecit hæredem, mirabili modo pauperando ditescens, dum temporalium impendiis æterna lucratur. At ubi sancti viri virtus præ magnitudine sua latere non potuit, confluebant plurimi, corporis animæque beneficia postulantes. Nec vero, ubi dator hilaris et quod daretur abunde non aderat, suo munere frustrabantur. Cumque mira gesta laudum præconia sequerentur, mari transito natalem Græciam sua præsentia viduavit, incautum esse judicans levis famæ pretio thesaurum bonæ conscientiæ venditare, in natali permanens. Mirabile quidem est quanto in eo successerit parcimoniæ virtus, cum multo tempore ab ipsius quoque panis abstineret edulio. Unde facile patet eum nec pulmentaria nec quælibet gula irritamenta quærentem ad superna evolasse regna.

VIII.

PROSA DE DIVO MARTINO.

Inter Patres monachalis vel clericalis ordinis, virtutis excellentia Martinus notabilis. Non quilibet de pluribus, sed ille solitarius. Primo deinde Turonicæ præsul paterque patriæ. Diserta quem prudentia, fortisque temperantia, quin universa sanctitas ornavit, hoc est, charitas. Is pauperi quam dividit, se veste Christus induit, dans signa tantæ gratiæ necdum renato cernere. Mox fonte cæli roscido sancto repletus Spiritu, divoque fretus numine, et ut potens Apostolus, confutat ortas hæreses, jussu repellit dæmones, medetur lepræ osculo, et mortuis precario. Quid igne raptu cælitus, cremasse fana funditus, gravesque moles per fidem, hunc transtulisse prædicem? Dedisse cæcis sidera, sentire surdis organa, mutisque præcinentibus, aptasse claudos saltibus? Quot gesserit hujusmodi miraculorum millia, fugit ligari calculo, velut saburra pontica.

IX.

DE SANCTO LAMBERTO.

Magna vox laude sonora te decet per omnia, quæ poli chorea aucta tali compare, terra plaudit et resultat digna tanto præsule. O sacer Lamberte martyre, vota nostra suscipe.

X.

perbos et subjectis parcere, ut hic regnans gloriosus quondam vivat in æthere.

XI.

DE BEATA VIRGINE.

Solem justitiæ Regem paritura supremum,
Stella Maria maris hodie processit ad ortum :
Cernere divinum lumen gaudete fideles.

Resp.

Stirps Jesse virgæm produxit, virgaque florem
Et super hunc florem requiescit Spiritus almus ;
Virgo Dei genitrix virga est, flos filius ejus

Resp.

Ad nutum Domini nostrum ditantis honorem,
Sicut spina rosam, genuit Judæa Mariam,
Ut vitium virtus operiret, gratia culpam.

XII.

DE SANCTA CRUCE.

Vexillum regis venerabile cuncta regentis,
O crux sancta, micans super omnia sidera cœli,
Mortifero lapsis gustu, quæ sola reportas
Antidotum vitæ, fructum suspensa perennem,
Te colo, te fateor venerans, te pronus adoro.
Christus, principium, finis, resurrectio, vita,
Merces, lux, requies, sanctorum doxa, corona,
Pro servis Dominus redimendis hostia factus,
In te suspendens [pro suspensus], per lignum toxica

[ligui

Purgavit, clausæ reserando limina vitæ.
Tantæ pars ego sum libertatis, bone Pastor ;
Sed, mala semper agens, nunquam tibi digna rependi.
Heu ! mihi jam bibulæ numerum transcendit arenæ
Sarcina multorum, mihi quæ crevere, malorum.
Sed quia peccantis potius bona quam mala quæris,
Plusque tibi peccat spem qui peccando relinquit,
Ad te confugio, tibi supplico confiteorque ;
Parce, precor, miserere mei, miserere meorum,
Defuncti qui sunt, et in hac qui luce, parentum :
Qui bona fecerunt, his per te centupla reddere,
Qui, mala convertens peccamina, cuncta remittis,
Omnes hoc signo qui te venerantur et orant
Dirige, sustenta, custodi, protege, salva,
Da procul a nobis, elatio sistat ut omnis,
Quo tibi submissi placeamus pectore puro.
Protege nos jugiter, ventosæ laudis ab aura,
Et nobis dignas confer tibi solvere grates.
Invidiæ maculam de mentibus ablue nostris,
Infundens nobis ignem cœlestis amoris ;
Ite compescens stimulos, fac nos patientes,
Tristitiamque fugans, in damnis spem retinentes ;
Crimen avaritiæ nobis dona fugiamus,
Ut pietatis opus placitæ tibi ferre queamus ;
Ingluviem ventris nos vincere sobrietate,
Luxuriæque luem casto concede pudore,
Ut nos te meriti, non te quoque dicitur

A Aut bene complacitæ captus virtutis amore.
Qui spectare licet finem videantur ad unum,
Ut vitium vitent, velut exitiale venenum ;
In paritate tamen meriti discretius absunt ;
Unde nec unitæ veniunt ad præmia palmæ.
Primus enim coleret, genium si posset inultu ;
Sed vehementer ait : Zelantis abhorreo vultum
Judicis, et diræ flammis ardere gehemæ.
Anne secundus idem faciat, si præmia desint ?
Sed vigili ratione sagax dum gaudia pensat
Vera, voluptatem caute postponit inertem,
Tertius ingenue bonus egregieque decorus
Te contemplatur, te diligit, aurea virtus :
Malit nempe mori, quam vivens te viduari.
Sunt igitur species ex affectu venientes

B De quibus effugiant, ut ab ordine discrepet ordo.
Nam quis sollicito dubitet præferre timori
Securam spei requiem ? sed ipse decenter
Ut præcellenti venerans assurgit amori.
Interea Pater optimus hæc, speculatus ab alto
Cujus judicii nihil est quod fallat acumen :
Ille inquit, meus est, vernaculus iste satelles.
Hæc mea conformis, mea dilectissima proles.
Tunc variis meritis distantia præmia librans,
Magna quidem primo tribuit, majora secundo,
In solo totum confert probitatis amico.

XIV.

DE EADEM RE BREVIUS.

Tres causæ faciunt homines peccata cavere :
C Horror supplicii, spes mercis, amor probitatis.
Quæ quamvis finem videantur tendere ad unum,
Scilicet ut vitio careant, distant tamen hoc, quod
Servulus et miles seu regis filius ; atqui
Principium timidus, cupidus habet incrementum,
Virtutis totam summam sincerus amator.
At si proficiat timor in spem, spes in amorem,
De sermo miles venit et de milite proles.
Probra cavet, vel flagra pavens, vel præmia captans,
Vel virtutis amans ; distant, ut calo, satelles,
Rex ; duo proficiunt, status est tibi, tertie, summus.

XV.

FULBERTUS DE SEIPSO.

Mi factor, mea vita, salus, fiducia sola,
D Da mihi consilium et votum viresque sequendi,
Ambiguus quid agam, quo tandem sine quiescam :
Nam vereor temere suscepto pontificatu
Servandis ovibus, mage quam prodesse, nocere ;
Atque ideo puto cedendum melioribus esse.
Sed recolens quod non opibus, neque sanguine fre-

[tus,

Consendi cathedram, pauper de sorde levatus,
Arbitror hoc a te factum sicut tuus est mos,
Nec mutare locum, nisi significaveris

XVI.

IDEM DE SEIPSO.

Te de pauperibus natum suscepit alendum
 Christus, et immeritum sic enutrivit et auxit,
 Ut collata tibi miretur munera mundus,
 Nam puero faciles providit adesse magistros,
 Et juvenem perduxit ad hoc, ut episcopus esses.
 Reges, pontifices, populi, te magnificabant,
 Servum censes prudentem satque fidelem
 Esse pii Domini, sed, proh pudor! ipse, nefande,
 Prudens nec fidus fueras, ut res manifestat;
 Nam contra memorare pudet quam nequiter ipsum
 Læseris, et sanctos ejus tua prava tuentes;
 Quæ vix ulla satis possunt tormenta piare.
 Præstolatur adhuc Dominus tamen ille benignus
 Et te vivere perpetitur, si forte resciscens,
 Segnitiam zelo perimas, meritoque reatum.
 Virtus est, Domino parendi firma voluntas,
 Virtus est, medium retinendi accepta voluntas.

XVII.

DE SIGNIS, ET MENSIBUS, ET DIEBUS, ET MORIS, COMPENDIUM COMPUTI.

Annum sol duodena means per signa rotundat,
 Cunctaque tep denis percurrit signa diebus,
 Atque decem horis, et dimidium faciuntque
 Partes hæ duodenario si multiplicentur,
 Tercentum sexagenos, et quinque dies, et
 Sex horas, quas quadrantem liquet esse diei.
 Hoc igitur numero proprium sol perficit annum.
 Sed quia planius est toto quam parte diei,
 Annum metiri voluit chorus astrologorum,
 Tercentum sexagenis et quinque diebus:
 Claudii tres annos, quarto superaddidit unum,
 Qui de quatuor annorum quadrantibus exit.
 Hunc bissextilem dixerunt propter hoc annum,
 Illis quando sexto Martis notat ante Kalendas,
 Annos præteritos supplens, redimensque futuros,
 Per menses anni soles ita distribuerunt:
 Janus et Augustus jaculoque December acutus,
 Fert quarto nonas, nono decimoque Kalendas:
 Post Idus soles triginta scilicet unum,
 Mars, Maius, Julius, libripens, October et æquus:
 Sexto nonas septeno decimoque Kalendas:
 Post Idus soles triginta, rursus et unum,
 Junius, Aprilem, post Septembremque November,
 Quarto nonas octavo decimoque Kalendas,
 Post Idus soles triginta, Februus autem,
 Fert quarto nonas, sexto decimoque Kalendas,
 Post Idus soles viginti pauper et octo
 Sed per bissextum gaudet sibi crescere nonum.
 Annumerat proprias mensis sibi quisque Kalendas,

A Hi sunt normales numeri qui mensibus hærent,
 Quinque placent Marti, nec displicet unus Aprili,
 Maius habet ternos, duplicat sibi Junius ipsos,
 Unus item Julio, tibi sunt, Auguste, quaterni;
 September septem binis October agit rem,
 Quinque November abhinc, repetens septemque De-
 [cember,
 Nec cupiunt Jano tres nec sex tollere Febro (55).
 Huic alter numerus concurrit ad inveniendum,
 Qua sibi quisque die mensis velit esse Kalendas
 Septem lineolis ipsum tibi cerne notatum (56),
 Harum septem lineolarum quælibet una
 Spectatur numeri summas gestare quaternas,
 Et sic viginti summæ numeruntur et octo
 Divisæ totidem certa ratione per annos,
 B Hæ quoque summæ solares vocitantur epactæ,
 Hi concurrentes numeri versantur in annis
 Unus bissexto, duo non, neque tres, neque quadri,
 Sex sunt bissexto, non vos septem une gemelli
 Quadri ad bissextum, quini sex, septem aliorum,
 Seni ad bissextum, tres quadri, quinque seorsum,
 Septem bissextant, quatuor, duo tresque recusant,
 Quini bissextant, sex septem unusque rejectant,
 Tres bissexte quadris quinque nec jungito senis.

XVIII.

DE PHILOMELA.

Aurea personet lyra clara modulamina,
 Simplex chorda sit extensa voce quindenaria,
 Primum sonum nunc reddat lege Hypodorica,
 C Philomelæ demus laudes in voce organica,
 Dulce melos decantantes sicut docet musica,
 Sine cujus arte vera nulla valent cantica.
 Cum telluris vere novo producentur germina,
 Nemorosa circum circa frondescent et brachia,
 Flagrat odor cum suavis florida per gramina
 Hilarescit philomela dulcis sonus conscia,
 Et extendens modulando gutturis spiramina,
 Reddit veris et æstivi temporis præconia:
 Instat nocti et diei voce sub dulcisona,
 Soporatis dans quietem cantus per discrimina,
 Necnon pulchra viatori laboris solatia,
 Vocis ejus pulchritudo clarior quam cythara.
 Vincitur omnis cantitando volucrum catervula,
 D Implet silvas atque cuncta modulis arbustula,
 Gloriosa valde facta veris præ lætitia,
 Volitando scandit alta arborum cacumina,
 Ac festiva satis gliscit sibilare carmina.
 Cedit anceps ad frondosa resonans umbracula,
 Cedit olor, et suavis ipsius melodia,
 Cedit tibi timpanistra et sonora tibia:
 Quamvis enim videaris corpore pernodica,

XIX.

DE SANCTO CARAUONO.

Carus abunde Caraune nites
 Idque vocamine significas,
 Lyricos ideo tibi versiculos canimus hilares,
 Et amore pio tu, pie martyr,
 Posce nobis veniam.
 Roma, superba suis titulis, hunc genitoribus
 Eximium tulit ingenii validi puerum,
 Animo facilem, specie nitidum,
 Tu quoque, martyr, posce nobis veniam.

Prandia lauta modum turbant plerumque diætæ;
 Indulges stomacho, mentem male crapula vexat :
 Si parcas epulis, sequitur detractio vel laus.
 Ut medium teneas labor est, et valde cavendum,
 Ne tibi tristitiam pariat, sicut suus est mos.
 Si possis igitur, prorsus hæc prandia vita,
 At si non liceat, hilaris cautusque recumbe,
 Et liba cuncta parum, tua quæ tibi regula dicitur;
 Nec summam nimiam coniectent multa minuta.

XX.

HYMNUS.

Sanctum simpliciter Patrem cole,
 Pauperum caterva,
 Quantumque nosti laudibus honora ;
 Ad normam redigit qui subdita
 Sæcla pravitati,
 Potens novandi, sicut et creandi,
 Et gratiæ damnati, longi tibi
 Subvenit laboris,
 Opem ferendo pacis et quietis.
 Jam proceres legum rationibus
 Ante desueti
 Quæ recte discunt, strenue capessunt,
 Prædo manum cohibet, furcæ memor,
 Et latrone coram,
 Iuermis alte præcinit viator,
 Dente saturnali restringitur
 Evagata vitis,
 Cultuque tellus senta Mansuescit.
 Gaudet lancea falx, gaudet spatha
 Devenire vomer ;
 Pax ditat imos, pauperat superbos,
 Salve, summæ Pater, fer et omnibus
 Integram salutem,
 Quicumque pacis diligunt quietem,
 Et qui bella volunt, hos contere
 Dextera potenti,
 Irudens gehennæ filios maligni.

XXI.

CASTITATIS GRADUS.

Sex gradibus consistit perfectio casta :
 Primum dum vigilas fluxum nescire petulcum ;

A Quintus ob auditum veneris nil mente vagari ;
 Ultimus, in somnis nullo phantasmate ludi :
 Hoc sibi nemo rapit, sed Christi gratia præstat,
 Est servanda tamen diuturna medela diætæ,
 Libra cibi solidi, simplex hemina falerni ;
 Præterea labor, excubiæ, rogatio crebra,
 Ne caro languentem necet incrassata pudorem.
 Castus agit, quem nulla libido movet vigilantem,
 Nec violare potest sopitum illusio fœda.

XXII.

PRÆCATIO AD DEUM.

Tu qui de nihilo mundum finxisse probaris
 (Nam tibi materies nulla cœva fuit),
 Et nutu facili, noto tibi tempore, solves ;
 B Tam diuturne debinc, quam prius existeras.
 Quantulus hic noster modus est, quo sæcula volvi
 Cum vitiiisque jubes, strenua bella geri.
 Regem militibus propriis te semper adesse,
 Ad bene certandum, nos vegetando proba

XXIII.

PRÆCES ALIÆ.

Kyrie, Rex genitor ingenite, vera essentia, eleison.
 Kyrie, luminis fons et rerum conditor, eleison.
 Kyrie, qui nos tuæ imaginis signasti specie, e.ei-
 son.
 Kyrie, qui perfecta es sapientia, eleison.
 Kyrie, lux oriens, per quem sunt omnia, eleison.
 C Kyrie, Dei forma humanæ particeps, eleison.
 Kyrie, Spiritus, vivificæ vitæ vis, eleison.
 Kyrie, utriusque vita, in quo cuncta sunt, eleison.
 Kyrie, expurgator scelerum, largitor gratiæ ; propter
 nostras offensas noli nos relinquere, o consolator
 dolentis animæ, eleison.

XXIV.

HYMNUS.

Nuntium vobis fero de supernis,
 Natus est Christus, dominator orbis,
 In Bethleem Judæ, sic enim propheta
 Dixerat ante.
 Hunc canit lætus chorus angelorum,
 Stella declarat, veniunt Eoi
 D Principes, dignum celebrare cultum.
 Mystica dona,
 Thus Deo, myrrham tribuunt sepulchro,
 Auream regi speciem decenti ;
 Dum colunt unum, meminere trino
 Tres dare terna.
 Gloriam trinæ monadi canamus,
 Cum Deo divæ Genitore Proli,
 Flamini nec non ab utroque fuso
 Corde fideli.

XXV.

Joannes abbas, parvulus statura, non virtutibus, **A**
 Ita majori socio, qui cum erat in eremo,
 « Volo, dicebat, vivere sicut angelus secure,
 Nec veste nec cibo frui qui laboretur manibus. »
 Respondit frater : « Moneo, nesis incepti properus,
 Quod tibi postmodum sit non cepisse satius. »
 At ille : « Qui non dimicat, non cadit neque supe-
 [rat, »

Et nudus eremum interiorum penetrat.

Septem dies gramineo vix ibi durat pabulo,
 Octava fames imperat ut ad sodalem redeat,
 Qui sero clausa janua, tutus sedet in cellula.
 Cum minor voce debili appellat : « Frater, aperi, **B**
 Joannes, opis indigus, notis assistit foribus;
 Ne spernat tua pietas, quem redigit necessitas. »
 Respondet ille deintus : « Joannes factus est angelus.
 Miratur cœli cardines, ultra non curat homines. »
 Foris Joannes excubat, malæque noctem tolerat, **5**
 Et præter voluntariam hanc agit pœnitentiam.
 Facto mane recipitur satisque verbis uritur,
 Sic intentus ad crustela fert patienter omnia.
 Refocillatus Domino grates agit ac socio;
 Dehinc rastellum brachii tentat movere languidis, **10**
 Castigatus angustia de levitate nimia,
 Cum angelus non potuit, vir bonus esse didicit. **C**

XXVI.

HYMNUS.

Organum mentis tibi, quæso, nostræ,
 Temperans plectro moderare linguæ,
 Cujus ad laudem cupide movemur,
 Spiritus alme.
 Tu Dei Patris Genitique pura
 Charitas, qua se pariter benigne
 Confovent, et quæ bona audit auctor,
 Esse creata.
 Tu fidem spiras, sacra jura dictas.
 Gratix largus, venia reperta,
 Victor errorum, probæ veritatis

Testificator.
 Cum venis, culpam lacrymæ sequaces
 Diluunt; vitæ recalescit ignis,
 Atque compuncti cremat ara cordis
 Thus pietatis.
 Gloriam trinæ monadi canamus,
 Cum Deo divæ Genitore Proli;
 Flamini, nec non ab utroque fuso
 Corde fidei.

XXVII.

HYMNUS PASCHALIS (57).

(DANIEL, *Thesaurus hymnologicus*, I, 221.)
 Chorus novæ Hierusalem
 Novam meli dulcedinem
 Promat, colens cum sobriis
 Paschale festum gaudiis.
 Quo Christus, invictus leo
 Dracone surgens obruto,
 Dum voce viva personat
 A morte functos excitat.
 Quam devorarat improbus
 Prædam refudit tartarus,
 Captivitate libera
 Jesum sequuntur agmina
 Triumphat ille splendide
 Et dignus amplitudine,
 15 Soli polique patriam
 Unam facit rempublicam.
 Ipsum canendo supplices
 Regem precemur milites,
 Ut in suo clarissimo
 20 Nos ordinet palatio.
 D Per sæcla metæ nescia
 Patri supremo gloria,
 Honorque sit cum Filio
 Et Spiritu paraclito,

(57) Rarus in breviariis vetustis tempore paschali. — 2. Cass. nova meli dulcedine. Beb. mellis. Hil. : melum (μέλι) dicitur a mel, quia sicut mel fit ex diversis generibus rerum, ita melum fit ex diversis notulis novum, unde Psalmista : Cantate Domino canticum novum. — 5. Cf. Apoc. v, Hil. : Physiologus narrat leonem rugitu suo resuscitare catulum post triduum; ita Pater Filium. — 7. Joan. v, 28. Hil. Wimpf. personet. — 8-12. Corn. : Fingitur tartarus hominem tanquam prædam absorptam revomere (Apoc.

xx, 13) et fingitur Ch. Incedere triumphator et magnam turbam ex servitute liberatorum secum trahere. Dicit poeta patres in limbo. Hil. legendo sequamur ad omnes pertinere facit Christianos. 14. Lud. præcelsus amp. — 16. Cass. Hil. e. a. fecit. — 17-20. Desunt apud Ludicum 21-24, apud Fabricium. — 20. — ordinare, vox militaris. — 21. Sb. Hil. mente nescia quæ (ita Hil. humana possibilitate sunt incomprehensibilia.